

Asia: VN/34601/2024

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 43 § i universitetslagen och 32 § i yrkeshögskolelagen (bestämmelsen om en enda studierätt)

Lausunnonantajan lausunto

Kan propositionens mål understödvas?

Målsättningen att höja befolkningens utbildningsnivå utan att ge avkall på utbildningarnas kvalitet kan understödvas. Det finns tänkbara positiva följder särskilt kopplade till studenternas genomströmning då fokus riktas till en enda studierätt åt gången.

Är förslaget värt att understöda? Motivera er positiva eller negativa ståndpunkt.

Förslaget kan inte understödvas i den här formen.

Det förefaller oklart på vilket sätt förslaget konkret kommer att betyda att nya studieplatser skapas för förstagångssökande. Om en studerande som redan har en studierätt avstår från den för att ta emot en ny studierätt betyder det inte automatiskt att studieplatsen flyttas till en förstagångssökande. I förslaget nämns att samhällets resurser går till spillo då en studerande som redan har en tidigare studierätt söker in och tar emot en ny studierätt utan att ha för avsikt att studera vid den nya utbildningen och det här på bekostnad av förstagångssökande. Enligt den undersökning gjord av Finlands studentkårers förbund och Stiftelsen för studier och utbildning Otus som det hänvisas till i förslaget förefaller den här kategorin av studerande ändå vara i minoritet.

För ett universitet av Åbo Akademis storlek är det av största vikt att universitetets resurser används effektivt. En studerande med flera studierätter vid universitetet, men som enbart studerar aktivt inom en studierätt belastar inte nämnvärt de utbildningar där hen inte är aktiv. Universitetets resurser sätts primärt på undervisning och handledning av aktiva studerande. Den administrativa belastning som studerande med flera studierätter enligt förslaget utgör bedöms vara någorlunda liten vid Åbo Akademi. En studerande som studerar aktivt vid flera utbildningar samtidigt är inte en belastning.

Däremot skulle införandet av bestämmelsen kring en enda studieplats innebära tilläggsadministration kring till avslutande av studierätter. En överhängande risk är att det skapar mera byråkrati än vad det tillför nytta. För närvarande finns inga sätt att kontrollera om de nyantagna har studierätter från tidigare annat än att manuellt gå igenom deras data. Därtill finns det inga system som stöder processen kring avbrytandet av en studieplats vid andra högskolor i samband med att en sökande tar emot en ny studieplats. Sökande har inte heller i dagens läge möjlighet att i samband med ansökan se vilka tidigare studierätter som berörs och kommer att avslutas, då stark identifiering inte krävs vid ansökan.

Även om det i förslaget konstateras att det föreligger ett problem med anhopning av studieplatser, visar statistiken i förslaget att det endast handlar om under 5 % av de antagna som hör till den grupp av studerande som har flera aktiva studierätter samtidigt. Som följd uppstår frågan om begränsningen till endast en studieplats verkligen bidrar till att uppfylla målsättningen att höja befolkningens utbildningsnivå. För ett universitet av Åbo Akademis storlek handlar det om knappt 50 personer (5 % av mottagna studieplatser år 2023), varför den administrativa börda som begränsningen skulle ge upphov till inte kan anses stå i rimlig relation till de önskade effekterna.

Går propositionens konsekvensbedömningar i rätt riktning? Saknas det något i konsekvensbedömningarna?

Konsekvensbedömningarna förefaller i viss mån inte vara tillräckligt grundliga.

Propositionen saknar en bedömning av eventuella bieffekter av en dylik begränsning. Det finns redan nu för många byråkratiskt svåra lösningar som skapar oro och ångest bland unga personer. Det förefaller motstridigt att samtidigt försöka ingjuta förtroende hos de unga kring att det är OK att välja fel och sedan försöka på nytt om lagstiftningen i sin tur signalerar det motsatta.

I förslaget lyfts fram att studerande under studietiden har möjlighet att pröva på andra studieinriktningar, till exempel inom ramen för den öppna högskoleundervisningen eller genom korsstudier. Det här förefaller inte bidra till effektiv användning av universitetets resurser, då det uppmuntrar studenterna till att läsa kurser som inte nödvändigtvis är relevanta varken för den nuvarande tilltänka examen eller en ev. kommande studierätt. I stället är risken att avläggandet av examen ytterligare fördröjs. Därtill är studierna vid det öppna universitetet inte i första hand avsedda för examensstuderande.

I förslaget nämns det av undervisnings- och kulturministeriet understödda projektet som syftar till att utveckla universitetens ansökningsförfarande för överflyttning av studier. Konsekvenserna av det här projektet har inte i tillräcklig grad tagits i beaktande, då målsättningen där är att förenkla överflyttning och att därmed styra fler studieplatser i de gemensamma antagningarna till nya

studerande. Utfallet från projektet borde inväntas innan man fattar beslut om begränsningar om studierätter enligt förslaget.

Mikael Nygård, vicerektor

Sanna Westerlund, chef för antagningsservice

Lotta Österholm, direktör för utbildningsservice

Övriga kommentarer om propositionen

-

Lindblad Maaria
Åbo Akademi